

Sveriges handlingsplan för Open Government Partnership 2023–2025

INNEHÅLL

1. Bakgrund och sammanfattning	3
2. Sverige och OGP	3
3. Öppna data	4
4. Korruption	5
5. Processen för framtagande av handlingsplanen.....	5
5.1 Samråd	5
5.2 Slutsatser och genomförande	6
6. Sveriges åtaganden i OGP-handlingsplanen 2023–2025	6
6.1 Åtagande 1: Antagande av Open Data Charters stadga.....	7
6.2 Åtagande 2: Särskild kontaktpunkt samt genomförande av principer om öppna data	7
6.3 Åtagande 3: Inköpsdata	8
6.4 Åtagande 4: Utveckla arbetet mot korruption.....	8
7. Dokument och redovisning	8

1. Bakgrund och sammanfattning

Hastigheten och kraften med vilken samhället förändras – ekonomiskt, tekniskt, säkerhetsmässigt, socialt och politiskt – skapar en allt komplexare omvärld. Länder möter utmaningarna genom att utforma och genomföra reformer som stödjer hållbarhet, inkludering och tillväxt men också bättre tillgång till och kvalitet i de tjänster som tillhandahålls av det offentliga. Detta är grundläggande för att bygga den tillit som krävs för att medborgarna ska känna förtroende för den offentliga förvaltningen och för staten som helhet.

Öppenhet och insyn är grundläggande principer i den svenska förvaltningen. Offentlighetsprincipen, som kommer till uttryck i en av Sveriges grundlagar, innebär att myndigheternas handlingar ska vara tillgängliga för allmänheten. Det finns en tradition av öppenhet som Sverige kan vara stolt över.

Med utgångspunkten att verka för ett ökat tillgängliggörande av öppna data och syftet att använda digitaliseringens möjligheter för ökad transparens och öppenhet i den offentliga förvaltningen, genomfördes ett samråd med civilsamhället den 19 oktober 2022 för att inhämta förslag på åtaganden i Sveriges nya handlingsplan för Open Government Partnership (OGP). OGP är en internationell organisation för kunskaps- och erfarenhetsutbyte mellan nationella aktörer som verkar för större öppenhet och en mer medborgarcentrerad utveckling inom medlemmarnas offentliga förvaltning.

Resultatet av samrådet visar att det finns flera frågor inom detta område som Sverige kan arbeta vidare med. I handlingsplanen har Sverige valt att prioritera frågor som rör antagandet av den internationella organisationen Open Data Charters stadga, ett främjandearbete med riktade aktiviteter för att öka lärande och spridning av Open Data Charters principer för datadelning samt uppföljning av principerna och ett särskilt riktat fokus på offentliga inköpsdata.

Under samrådet lyftes också bredare frågor om arbetet mot korruption. I handlingsplanen har Sverige därför valt att också prioritera ett utvecklat arbetet mot korruption.

2. Sverige och OGP

Som ett led i det övergripande arbetet med att upprätthålla medborgarnas förtroende för den offentliga förvaltningen önskar Sverige fortsätta att utveckla sitt deltagande i OGP.

I samband med Sveriges deltagande i OGP ska även en nationell handlingsplan upprättas. Handlingsplanen löper i treårsperioder och ska visa vilka initiativ som medlemsländerna tar för att bidra till att uppnå målsättningen med deklarationen. I och med denna handlingsplan förnyar Sverige sitt åtagande som medlem i OGP.

I den föregående handlingsplanen gjorde Sverige följande åtaganden:

- En nationell handlingsplan för öppna data.
- Tillgängliggörande av öppna data som bäst kan bidra till nytta för samhället.
- Främja förmågan att bedriva öppen och datadriven innovation i samverkan mellan forskning, näringsliv och civilsamhälle.
- Dialog med civilsamhället om möjligheterna med digitalisering, öppna data och samverkan.

Med handlingsplanen för 2023–2025 kommer nu Sverige att inom ramen för OGP och i samverkan med civilsamhället vidareutveckla arbetet med öppna data och antikorrupktion och på så sätt tillvarata nya möjligheter som bidrar till en mer öppen och samverkande statsförvaltning.

3. Öppna data

I mitten på 2000-talet började definitioner kring öppna data och öppen förvaltning ta form. Enligt den europeiska dataportalen definieras begreppet öppna data som ”information som samlats in, producerats eller betalats för av statliga organ (även hänvisat till som information från den offentliga sektorn) och som kostnadsfritt görs tillgänglig för återanvändning för alla typer av ändamål”.

Öppna data har stor betydelse för att bidra till en öppen och samverkande förvaltning. Fördelarna med öppna data varierar, det rör sig om frågor om förbättrad effektivitet inom offentlig förvaltning, ekonomisk tillväxt inom den privata sektorn och om en mer omfattande social trygghet. Att tillgängliggöra den offentliga förvaltningens data som öppna data kräver dock förändringar både på teknisk nivå och på policynivå.

OGP har framhållit att offentliga aktörer producerar en stor mängd värdefulla data i sin verksamhet och att när sådana data delas med allmänheten som öppna data kan det bidra till samhällsnytta genom ökad transparens, effektivitet och innovation. Om datan i stället hålls kvar inom förvaltningen försvåras möjligheten att tillvarata den utvecklingspotential som öppna data medför.

Sverige har en stark och långtgående offentlighetsprincip, vilket vi är stolta över. Men en viktig aspekt att beakta är att offentlighetsprincipen bygger på en reaktiv grund, dvs. att informationen måste begäras innan den tillhandahålls. Målet med öppna data är proaktivt, vilket innebär att stater ska beakta en open by default-princip. Det innebär att data som kan tillgängliggöras utan att det strider mot någon författning eller medför någon säkerhetsrisk, ska tillgängliggöras utan att någon behöver framställa en begäran därom. Statsförvaltningen bör i större utsträckning vara proaktiv och en föregångare i tillgängliggörandet av de komponenter som bidrar till ökat samskapande med civilsamhälle, näringsliv och medborgare.

I Sverige har arbetet med öppna data kontinuerligt utvecklats och Myndigheten för digital förvaltning (Digg) har också i uppgift att främja öppen och datadriven innovation samt tillgängliggörande och vidareutnyttjande av öppna data från den offentliga förvaltningen.

4. Korruption

Korruption påverkar individer, samhällen och näringsliv negativt.

I OGP:s deklARATION riktas ett särskilt fokus på följande områden: robusta antikorrupsionsåtgärder, säkerställd transparens i offentliga inköp, stärkta rättsstatsprinciper, tillgängliggörande av information om högre tjänstemäns inkomster och tillgångar, skydd för visselblåsare, tillgängliggörande av information om effektiviteten av förebyggande åtgärder och åtgärder som rör verkställande och tillsyn, motverkande av mutor och andra former av korruption i såväl offentlig som privat sektor.

I internationella jämförelser placerar sig Sverige väl i olika rankingar om länders korruptionsnivå. Organisationen Transparency International tar fram Corruption Perception Index, som är ett sammansatt index som mäter uppfattningar om korruption i den offentliga sektorn. Enligt detta delade Sverige 2022 femteplatsen med Singapore.

Sverige har länge arbetat med frågan om att motverka olika former av korruption. Ambitionsnivån i det arbetet har nyligen höjts i och med regeringens beslut om en handlingsplan mot korruption i den offentliga förvaltningen 2021–2023 (Fi2020/04691). Genom handlingsplanen mot korruption har grunden lagts för ett mer sammanhållet och strukturerat arbetssätt mot korruption inom den offentliga förvaltningen. Handlingsplanen består dels av främjandeåtgärder, dels av en aggregerad uppföljning av arbetet mot korruption på alla förvaltningsnivåer.

Sverige har även tagit flera andra initiativ. En utredare har t.ex. getts i uppdrag att ta ställning till om fler bör omfattas av en reglering om övergångsrestriktioner (karens eller ämnesrestriktion) och föreslå hur en sådan reglering bör utformas (dir. 2022:71).

5. Processen för framtagande av handlingsplanen

Underlagen för handlingsplanen har tagits fram via en s.k. multi-stakeholder process. Det innebär att deltagare från civilsamhället har involverats i arbetet med att ta fram underlaget. Utkastet till handlingsplan har därefter diskuterats i ett uppföljande digitalt möte den 22 februari 2023 med representanter från civilsamhället.

5.1 Samråd

Den 19 oktober 2022 bjöds civilsamhället in till ett samrådsmöte på temat Samråd om digitaliseringens möjligheter för en mer öppen och transparent offentlig sektor. En inbjudan skickades den 29 september 2022 ut via Nationellt organ för dialog (NOD) till ca 40 civilsamhällesorganisationer och en öppen inbjudan lades även ut på NOD:s hemsida.

Elva civilsamhällesorganisationer tackade ja till att medverka. Samrådet leddes av tjänstemän inom dåvarande Infrastrukturdepartementet med medverkan från Digg, och NOD agerade i rollen som stöd. Departementet och myndigheten inledde med att presentera sakfrågan och syftet med samrådet liksom det arbete som har gjorts och fortsätter göras på området.

Därefter delades de medverkande upp i två grupper för att mer på djupet diskutera utifrån ett antal frågor som skickades ut i samband med inbjudan:

- Vad kan det offentliga göra för att stimulera civilsamhällets användande av och bidrag till digitalisering och öppna data och på så sätt främja en öppnare statsförvaltning?
- Utifrån er organisations erfarenheter/inriktning/målgrupp – vilka behov behöver tillgodoses för att tillgängliggöra öppna data?
- Ser ni ett behov av en långsiktig dialog inom detta område, och hur bör den i så fall utformas?

Av diskussionerna framgick att det finns många intressanta punkter att arbeta vidare med. En övergripande sammanställning finns på NOD:s hemsida (www.nodsverige.se).

I diskussionen lyftes bl.a. frågor som rör den allmänna digitala kompetensen i samhället och utjämnandet av kunskapsklyftor liksom finansiering för kunskapshöjande insatser, samarbete mellan diverse aktörer på olika nivåer i samhället för att diskutera vilka (tvärgående) data som behövs för att lösa konkreta samhällsutmaningar. Även frågor som rör högre grad av tillgänglighet och användbarhet av öppna data, behovet av öppna inköpsdata, behovet av att synliggöra civilsamhället i statistiken samt frågor med bäring på arbetet mot korruption lyftes.

5.2 Slutsatser och genomförande

Det gjordes först en prioritering av de förslag som kom fram i samrådet utifrån det övergripande målet och visionen för OGP, liksom syftet med samrådet om digitaliseringens möjligheter för en mer öppen och transparent offentlig förvaltning. I beaktande togs också möjligheterna för genomförandet när det gäller tid och resurser. Handlingsplanen har därefter kompletterats med förslag som rör arbetet mot korruption i den offentliga förvaltningen.

Vid genomförande av handlingsplanen bör fokus vara på några delområden som innebär nya och utökade möjligheter till transparens i den offentliga förvaltningen, högre grad av tillgänglighet och användbarhet av öppna data samt främjandet av inköpsdata från offentlig sektor. Fokus bör även vara på att utveckla arbetet mot korruption i den offentliga förvaltningen.

6. Sveriges åtaganden i OGP-handlingsplanen 2023–2025

Flera av de åtaganden som presenteras nedan bygger på inriktningen att utveckla Sveriges arbete med öppna data, i synnerhet data som kan bidra till transparens, ökat samskapande och policyutveckling med civilsamhället. Genom att tydligt fokusera på arbetet med öppna data kan Sverige leva upp till flera av OGP:s principer och samtidigt förbättra förutsättningarna för samverkan med civilsamhället.

Fokus på öppna data motiveras av att den information som framställs eller samlas in i den offentliga sektorn är en tillgång som är gemensam för statliga och kommunala myndigheter och samhället i övrigt. Sverige har gjort mycket, men det finns fortfarande arbete kvar att göra för att öppna data ska nå sin potential som strategisk resurs i ett digitaliserat Sverige. För att förstärka arbetet inom öppna data och förbättra möjligheterna för samskapande med civilsamhället gör Sverige nedan ett antal särskilda åtaganden inom ramen för OGP-handlingsplanen.

En viktig del i OGP:s övergripande mål och vision är arbetet mot korruption. Sverige har inte inkluderat arbetet mot korruption i tidigare handlingsplaner, men väljer att nu inkludera ett åtagande om ett utvecklat sådant arbete. Sverige presterar väl i internationella jämförelser när det gäller korruption, men det finns mer att göra. För att säkerställa en fortsatt rättssäker och effektiv förvaltning och för att möta nya utmaningar och hot avser regeringen utveckla arbetet mot korruption.

6.1 Åtagande 1: Antagande av Open Data Charters stadga

Som en del i en strategisk hantering av data bör Sverige anta den internationella organisationen Open Data Charters (ODC) stadga.

Förutom en strategisk utveckling av frågan, ökar antagandet av ODC:s stadga även Sveriges möjligheter till internationell samverkan. Antagandet bidrar även till ökad transparens, eftersom svenska prioriteringar och arbetet med öppna data tydliggörs. Därtill bidrar det till att tydliggöra syftet och nyttan med datadelning och hur öppna data kan främja samhällsutveckling.

- Ansvarig aktör: Regeringskansliet (Finansdepartementet).
- Genomförandedatum: under första halvåret 2023.
- Bidrar till OGP-principer: Transparens, teknologi och innovation.

6.2 Åtagande 2: Särskild kontaktpunkt samt genomförande av principer om öppna data

Förutom det formella antagandet av ODC:s stadga krävs det ett praktiskt och operativt arbete för att genomföra de sex principer som ingår i stadgan. Principerna utgör stöd för hur medlemmarna kan jobba mer aktivt för att bidra till ett ökat tillgängliggörande av öppna data liksom öka användbarheten i öppna data. En nationell statlig aktör ska därför utses som kontaktpunkt och vara ansvarig för genomförandet av principerna.

Regeringen har därför för avsikt att utse Digg till nationell kontaktpunkt med uppdrag att bl.a. ansvara för genomförandet av ODC:s stadga. Regeringens avsikt är vidare att Digg inom ramen för uppdraget ska ta fram riktade aktiviteter för att öka lärande och spridning av principerna samt för uppföljning av principerna.

- Ansvarig aktör: Digg.

- Redovisningsdatum: senast den 16 maj 2025.
- Bidrar till OGP-principer: Transparens, teknologi och innovation.

6.3 Åtagande 3: Inköpsdata

Det finns behov av viktiga datamängder, särskilt inköpsdata, för ökad transparens inom offentlig förvaltning. Ett utvecklat arbete i denna fråga skulle generera en betydande ökad grad av öppenhet och insyn i den offentliga förvaltningen. Tillgängliggörandet av inköpsdata motverkar även korruption genom att öka transparensen kring inköp av offentlig förvaltning.

Digg har därför getts i uppdrag att främja ett utvecklat öppet tillgängliggörande av inköpsdata.

- Ansvarig aktör: Digg.
- Redovisningsdatum: senast den 16 maj 2025.
- Bidrar till OGP-principer: Transparens, teknologi och innovation.

6.4 Åtagande 4: Utveckla arbetet mot korruption

Förmågan att motverka korruption är viktig för medborgarnas förtroende för den offentliga förvaltningen. Genom handlingsplanen mot korruption lades grunden för ett sammanhållet och strukturerat arbetssätt mot korruption i den offentliga förvaltningen. Regeringen avser att utveckla arbetet mot korruption och kommer att analysera utvecklingen på alla förvaltningsnivåer.

- Ansvarig aktör: Regeringskansliet (Finansdepartementet).
- Genomförandedatum: information om hur arbetet mot korruption utvecklas meddelas samrådsgruppen löpande.
- Bidrar till OGP-principer: Antikorruption.

7. Dokument och redovisning

Samtliga beslut som rör OGP-arbetet framåt, vilket bl.a. innefattar denna handlingsplan, regeringsuppdraget till Digg och åtgärder för att utveckla arbetet mot korruption, kommer att publiceras på regeringens hemsida.

Även andra dokument som tas fram i arbetet med dessa åtaganden kommer att publiceras på regeringens hemsida och därmed göras tillgängliga för allmänheten.